

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα του τίτλου της ημερίδας θα πρέπει πρώτα να απαντήσουμε στους όρους που αναφέρονται σε αυτή. Τόσο η διαπολιτισμική εκπαίδευση, όσο και η κοινωνική συνοχή έχουν γίνει αφορμή για ατέρμονες συζητήσεις, που πέρα από το επιστημονικό έχουν και βαθύτατα ιδεολογικό και πολιτικό χαρακτήρα.

Διότι η εύκολη απάντηση στον όρο διαπολιτισμική είναι η εκπαίδευση που σέβεται τόσο τις αξίες και τις αρχές της χώρας καταγωγής. Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να γαλουχηθεί στο νέο αξιακό και κοινωνικο-πολιτικό σύστημα δίχως ωστόσο να επιδιώκεται η αποκοπή του από τις ρίζες του. Όπως είπα και στην αρχή, εύκολη απάντηση.

Όμως δύσκολη εφαρμογή. Ιδιαίτερα σε ένα σύστημα το οποίο διστάζει να αποδεχθεί τα δικά του χαρακτηριστικά, φοβάται να τονίζει οτιδήποτε το κάνει να ξεχωρίζει από τους άλλους, παλεύει να καταπνίξει κάθε ιστορική μνήμη. Ένα τέτοιο σύστημα δυστυχώς αποβαίνει μέρα με την ημέρα το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση βασίζεται στο διάλογο των πολιτισμών. Όμως ο διάλογος προϋποθέτει δύο (τουλάχιστον) διαφορετικές θέσεις. Στην Ελλάδα που η Παιδεία έχει πάψει να είναι εθνική δεν ξέρω πώς προσδιορίζεται ακριβώς η δική μας θέση ώστε να “διαλεγούμε” με τους άλλους.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση δε μπορεί να προχωρήσει με ενοχές. Και δε μπορεί να προχωρήσει χωρίς συγκεκριμένες επιλογές. Να γίνω περισσότερο σαφής. Αν καταρχήν απαιτείται να αποφασίσουμε ότι είμαστε υπερήφανοι για την ταυτότητά μας (δίχως αυτό να σημαίνει ότι δε θα επιδιώκουμε καθημερινά να γίνουμε καλύτεροι) και ότι ως εκπαιδευτικό σύστημα υπάρχουν ορισμένα συγκεκριμένα αξιακά χαρακτηριστικά – και όχι απλώς τεχνικές δεξιότητες – που επιδιώκουμε όσοι περνούν από το εκπαιδευτικό μας σύστημα να αποκτούν. Η εκπαίδευση δεν έχει σαφώς ιδεολογικό χαρακτήρα, αλλά σαφέστατα έχει εθνικό. Ζούμε σε εθνικά κράτη και η παιδεία αποτελεί βασικό πυλώνα τους, δεν είναι δυνατόν λοιπόν να λειτουργεί έξω από τα πλαίσια αυτά.

Εφόσον οριοθετήσουμε το δικό μας πλαίσιο είμαστε πια σε θέση να τοποθετηθούμε και απέναντι στους άλλους. Και εδώ μία ακόμη επισήμανση: Μη ιδεολογική τοποθέτηση δεν υπάρχει. Δεν υπάρχει δηλαδή σωστή και λάθος επιλογή με αντικειμενικά κριτήρια. Δεν μπορείς να βάλεις ΑΣΕΠ στους όρους με τους οποίους υποδέχεσαι “αλλοεθνείς” σε ένα εθνικό κράτος, εκτός αν κάποιος αμφιβάλλει για το χαρακτήρα των κρατών σε ολόκληρη την Ευρώπη τα τελευταία τουλάχιστον 100 χρόνια.

Βεβαίως αυτή η τοποθέτηση κάθε κράτους οφείλει και πρέπει να γίνεται σεβόμενη τις αρχές του ανθρωπισμού, της ανοιχτής κοινωνίας, της παγκοσμιοποίησης και της φιλελεύθερης αντίληψης για τον άνθρωπο. Όμως στο τέλος θα πρέπει να βάζει και κάποιες ελάχιστες προϋποθέσεις που θα εξασφαλίζουν ότι η ανοχή δε θα αποτελεί κίνδυνο για τα θεμέλιά του.

Το γαλλικό παράδειγμα της απαγόρευσης της μπούργκας στα σχολεία, αποτελεί το πλέον επίκαιρο παράδειγμα των ορίων που κάθε κράτος οφείλει να τοποθετεί όταν αισθάνεται ότι απειλούνται αξίες και ελευθερίες που με θυσίες έχει υπερασπιστεί.

Θα αντιτείνει κανείς ότι αν κανείς προσπαθήσει να αποκόψει τους μετανάστες από τις ρίζες τους θα προκαλέσει αντίδραση που θα οδηγήσει σε γκετοποίηση, απομόνωση με πιθανότητα να δημιουργήσει ρήγματα στην κοινωνική συνοχή της κοινωνίας, ανάλογα με τις συνθήκες και τον αριθμό τους.

Ο κίνδυνος αυτός είναι πραγματικός, αν από το ένα άκρο – της πλήρους χαλάρωσης – οδηγηθούμε στο άλλο – της απόλυτης απαγόρευσης και της αναγκαστικής αφομοίωσης. Όμως η διαφοροποίηση του συστήματος διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αποτελεί κατά τη γνώμη μου τον σημαντικότερο παράγοντα επιτυχίας του. Δηλαδή δεν είναι δυνατόν σε ανθρώπους που προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά υπόβαθρα και βρέθηκαν στη χώρα μας για διαφορετικά αίτια να εφαρμόζονται τα ίδια προγράμματα εκπαίδευσης και κοινωνικής ένταξης.

Όμως για να γίνουν πράξη όλα τα παραπάνω, αναγκαία προϋπόθεση αποτελεί η στελέχωση των σχολείων αυτών με εκπαιδευτικούς κατάλληλα προετοιμασμένους και εκπαιδευμένους, ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν σε αυτό το δύσκολο έργο. Επιπλέον όμως απαιτείται σοβαρός κεντρικός σχεδιασμός ενταγμένος σε ένα ευρύτερο πλαίσιο συνολικής αντίληψης για την Παιδεία στη χώρα μας.

Κλείνοντας επιτρέψτε μου μία πολιτική παρατήρηση (και λίγο προβοκατόρικη): Είναι βέβαιο ότι η κοινωνική συνοχή δοκιμάζεται όταν η κοινωνία και η πολιτεία αδυνατούν να εντάξουν στο σώμα τους ομάδες που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο βρέθηκαν στην επικράτειά τους. Είναι όμως ο κίνδυνος αυτός μεγαλύτερος από αυτόν που προκαλεί η βίαιη ανατροπή κοινωνικών και εργασιακών σχέσεων που περιθωριοποιεί οικονομικά το μεγαλύτερο κομμάτι του ελληνικού λαού, δίχως μάλιστα ορατή προοπτική ανάταξης και με κίνδυνο “γκετοποίησης” του συνόλου της χώρας;

ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ

Πρέπει να οριοθετήσουμε τη δική μας ταυτότητα με σαφήνεια –την ελληνικότητά μας- και σε αυτή να ενσωματώσουμε λειτουργικά τους μετανάστες. Μιλάμε για ενσωμάτωση των μεταναστών στην ημετέρα παιδεία, δηλαδή την «ελληνικότητα».

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

Στη Βρετανία κάνουν στροφή τώρα – επί Εργατικής κυβέρνησης μάλιστα - και διακηρύσσουν την ενσωμάτωση των παιδιών των μεταναστών στη «βρετανικότητα», έννοια άγνωστη ως το 2005.

Στη Γαλλία πάνε ένα βήμα πιο πέρα: δημιουργούν υπουργείο Εθνικής ταυτότητας και μετανάστευσης. Επικεντρώνοντας την προσοχή τους στην αναβάθμιση της εθνικής ταυτότητας ως μέσου για την ομαλή ενσωμάτωση των μεταναστών.

Ανάλογα και στην Ισπανία, επί Πρωθυπουργίας του Σοσιαλιστή Θαπατέρο, μιλούν για Ισπανικότητα...

Εδώ, όποιον μιλάει για ελληνικότητα κάποιοι τον στέλνουν στην πυρά! Δηλαδή πάμε αντίθετα με όσα ανακαλύπτουν και θεσπίζουν ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, κεντροδεξιές και κεντροαριστερές.

ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ

Η πολύ-πολιτισμικότητα είναι ένα ιδεολόγημα που καταρρέει παντού. Και εγκαταλείπεται όπου το υιοθέτησαν, έστω και πειραματικά, καθώς –παρά τις καλές προθέσεις της- δεν οδηγεί στην ενσωμάτωση επομένως ευνοεί φαινόμενα γκετοποίησης. Επιπλέον προωθεί τη λογική της αρμονικής συμβίωσης ετερόκλητων πολιτισμικών στοιχείων. Όμως και εδώ υπάρχουν όρια.

Δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή η μπούρκα σε μια φιλελεύθερη δυτική κοινωνία. Δεν γίνεται αποδεκτή η πολυγαμία ή έθιμα που οδηγούν σε βάνουση μεταχείριση της γυναίκας στις δικές μας κοινωνίες.

Γιατί όλα αυτά ακυρώνουν το δικό μας Πολιτισμό.

Δημοκρατικές χώρες της Δύσης βάζουν ήδη φραγμούς σε πολιτισμικά στοιχεία που φέρνουν κάποιοι μετανάστες από τις χώρες καταγωγής τους. Για να μη λειτουργούν αυτοί οι φραγμοί κατασταλτικά, πρέπει το συντομότερο να ενσωματωθούν ομαλά οι μετανάστες και κυρίως τα παιδιά τους, στις βασικές αξίες του δυτικού πολιτισμού.

Δεν μας ενοχλούν οι «διαφορετικότητες» άλλων πολιτισμών. Απλώς επισημαίνουμε στοιχεία ασυμβατότητας που δεν μπορούν να συμβιώσουν με τη δικό μας πολιτισμό. Γι' αυτό κι όταν έρχονται εδώ πρέπει να αποδέχονται τους κανόνες της δικής μας κοινωνίας, του δικού μας τρόπου ζωής, του δικού μας πολιτιστικού πρότυπου. Κι όχι να προσπαθούν να του επιβληθούν ή να το αλλάξουν. Αυτό ονομάζουμε «ενσωμάτωση». Κι σε αυτό το σημείο διαφέρει η ενσωμάτωση με την πολύ-πολιτισμικότητα.

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Η ενσωμάτωση είναι πολύ ευρύτερη έννοια. Απευθύνεται στους ίδιους τους μετανάστες, αλλά και στην υπόλοιπη κοινωνία. Ενισχύει την κοινωνική συνοχή, δεν την κατακερματίζει σε αναρίθμητα γκέτο.

Η ενσωμάτωση έχει ως κεντρικό άξονα την Εκπαίδευση, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις δημιουργικής ένταξης στην ελληνική κοινωνία των μεταναστών.

Οι μετανάστες που θέλουν αληθινά να ριζώσουν στην Ελλάδα παίρνουν την ένταξή τους πολύ σοβαρά. Και γι' αυτό είναι οι πρώτοι που επιθυμούν ομαλή ένταξη. Όχι βιαστική μαζική πολιτογράφηση.

Θέλουν να ενταχθούν σε μια συνεκτική κοινωνία και να νιώσουν τη θαλπωρή της. Δεν θέλουν να γίνουν ένα «γκέτο νόμιμων», σε μια κοινωνία όλο και πιο ξενόφοβη.

ΑΛΛΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η δραματική μείωση των ωρομισθίων/ αναπληρωτών σαφώς θα δημιουργήσει προβλήματα στις τάξεις των διαπολιτισμικών σχολείων που οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί εργάζονται με αυτό το καθεστώς.

Η δημιουργία τουρκόφωνων νηπιαγωγείων στη Θράκη –πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία- όπου μάλιστα γίνονται καταγγελίες για μαζικές προσλήψεις μουσουλμάνων –και μόνο- νηπιαγωγών δημιουργεί τεράστιες ανησυχίες.

Η αλλαγή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των σχολικών βιβλίων που επεξεργάζεται το Υπουργείο υπό τις οδηγίες της κας Δραγώνα ενισχύουν τις ανησυχίες αυτές.